

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СПЕЦСЛУЖБИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Освітньо-професійна програма “**Політологія. Національна безпека**”
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність **052 Політологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 6 від 28 грудня 2021 року

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

Загальна інформація	
Назва дисципліни	Система національної безпеки
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень освіти
Викладач (-і)	Дерев'янку Сергій Миронович
Контактний телефон викладача	0503386945
Е-mail викладача	serhii.derevianko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	2.Цикл професійної підготовки 2.2. Вибіркові дисципліни 2.2.2. Дисципліни вільного вибору студента
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Упродовж вивчення курсу щосереди з 14.00 до 16.00
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Спецслужби в системі національної безпеки» є складовою частиною професійної підготовки політологів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Предметом вивчення навчальної дисципліни є концептуальні та правові основи діяльності спецслужб як важливої складової сектору безпеки та оборони в системі забезпечення національної безпеки України. Програма вивчення навчальної дисципліни складена відповідно до місця та значення дисципліни за структурнологічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою «Політологія. Національна безпека» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія». Дисципліна «Спецслужби в системі національної безпеки», яку здобувачі вищої освіти вивчають на третьому курсі денної та заочної форми навчання, серед форм освітнього процесу, включає лекції, практичні заняття, самостійну роботу здобувача, ІНДЗ, та інші форми роботи. Підсумковий контроль у формі заліку.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни «Спецслужби в системі національної безпеки» є формування у здобувачів теоретичного базису щодо розуміння місця та ролі спецслужб в системі національної безпеки, концептуальних засад та правових основ їх діяльності; оволодіння практичними навичками аналізу стану, актуальних проблем та завдань діяльності спецслужб в системі національної безпеки України, необхідних для подальшої професійної діяльності.</p> <p>Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Спецслужби в системі національної безпеки» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • з'ясування місця та ролі спецслужб в системі національної безпеки України; • вивчення структури спецслужб як складової сектору безпеки і оборони; • вивчення видів, функцій та завдань спецслужб; • аналіз правових основ діяльності спецслужб; • аналіз основних напрямів діяльності Головного управління розвідки Міністерства оборони (воєнна розвідка), Служби зовнішньої розвідки України, Управління розвідки Адміністрації Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України та вищих спецслужб; • аналіз правових основ, завдань і засад діяльності Служби безпеки України: <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен: знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • концептуальні основи національної безпеки; • складові елементи системи спецслужб; • основні форми та методи діяльності спецслужб; • нормативно-правову базу, що регулює діяльність спецслужб; <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • досліджувати та аналізувати специфіку діяльності спецслужб; 	

- використовувати понятійно-категорійний апарат при аналізі діяльності спецслужб;
- аналізувати форми і методи діяльності спецслужб;
- визначати перспективи вдосконалення діяльності спецслужб щодо можливих потенційних ризиків у сфері національної та регіональної безпеки та шляхи їх нейтралізації.

4. Компетентності

Інтегральна компетентність

ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності

ЗК-01 Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-02 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-03 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-04 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК-05 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-06 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-07 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК0.1 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки, загальної теорії національної безпеки, структуру, принципи забезпечення національної безпеки, складові сектору безпеки і оборони

СК0.2 Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки

СК0.3 Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК0.4 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології у фаховій діяльності.

СК0.5 Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК0.6 Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні

СК0.7 Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності, в тому числі з урахуванням потреб забезпечення сфер національної безпеки держави.

СК0.8 Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу

СК0.9 Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

5. Результати навчання

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

PH04. Мати навички професійної комунікації.
 PH05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.
 PH06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.
 PH07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення
 PH08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
 PH09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
 PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	56

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
п'ятий	Політологія. Національна безпека	третій	вибірковий

Тематика курсу

Національна безпека України: поняття, система та структура.
 Співвідношення національної та державної безпеки України.
 Сектор безпеки та оборони: поняття, сутність та структура.
 Спеціальні служби України : поняття, види, функції та завдання.
 Генеза виникнення, становлення та розвитку спецслужб в Україні.
 Правові основи діяльності спецслужб : система зв'язаних і підзаконних нормативно-правових актів. Конституція України як основа законодавства про спецслужби.
 Головне управління розвідки Міністерства оборони (воєнна розвідка).
 Служба зовнішньої розвідки України.
 Управління розвідки Адміністрації Державної прикордонної служби України.
 Управління державної охорони України та інші спецслужби.
 Закон України «Про Службу безпеки України», та інші акти законодавства України.
 Міжнародні правові акти, визнані Україною, що регулюють діяльність СБУ.
 Служба безпеки України як державний орган спеціального призначення (контррозвідка та внутрішня безпека);.
 Завдання і засади діяльності СБУ.
 Повноваження та права СБУ.
 Система і організація діяльності СБУ.
 Кадри СБУ : склад, вимоги, правове регулювання.
 Відносини СБУ з державними органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами.
 Комунікація СБУ з громадянами та їх об'єднаннями.
 Контроль і нагляд за діяльністю СБУ.
 Відповідальність за правопорушення у сфері діяльності СБУ.

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу

Структура розподілу балів передбачає:

- 1) відповіді на семінарських заняттях - 30 балів (не менше двох оцінок на семи семінарських заняттях);
- 2) написання контрольної письмової роботи - 20 балів;

	<p>3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання - створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми - 50 балів (з них 30 балів - за проект, 10 балів - за представлення) Загальна кількість - 100 балів.</p> <p>Підсумковий контроль - залік проводиться згідно з графіком навчального процесу в останній місяць семестру і виставляється за результатами виконання студентом передбачених навчальною програмою видів робіт.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <p>1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль;</p> <p>2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявлення розуміння сутності понять і термінів - 5 балів; - вміння структурувати основні явища та елементи діяльності спецслужб - 5 бали; - знання теоретичних та правових засад, завдань, механізмів діяльності спецслужб - 10 балів; <p>Загальна кількість - 20 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом - залік) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.</p>

8. Політика курсу

Політика вивчення навчальної дисципліни "Гібридні війни" передбачає набуття студентами визначених компетентностей через: аудиторну (лекції, семінарські та практичні заняття) та позааудиторну роботу (самостійне опрацювання окремих тем, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, використання можливостей системи дистанційного навчання, виробнича практика). Консультації викладача, відпрацювання студентами пропущених аудиторних занять отриманих незадовільних оцінок та подачі індивідуальних робіт - середа, 14.00-16.00 год. У випадку встановлення вияву академічної недоброчесності викладач пропонує студентові повторно виконати передбачений навчальною програмою курсу вид роботи.

9. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

Конституція України: [Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.]. *Відомості Верховної Ради України (далі-ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141; поточна ред. – ред. від 01.01.2020 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

Воєнна доктрина України: Указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015/stru>

Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України: Указ Президента України від

14.03.2016 № 92/2016. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>

Про загальну структуру і чисельність Служби безпеки України : Закон України від 20.10.2005 р. № 3014-IV. *ВВР*. 2006. № 4. Ст. 53; поточна ред. – ред. від 24.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3014-15#Text>

Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *ВВР*. 2014. № 13. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

Про контррозвідувальну діяльність : Закон України 26.12.2002 р. № 374-IV *ВВР*, 2003. № 12. Ст. 89; поточна ред. – ред. від 24.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>

Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. *ВВР*. 1992. № 22. Ст. 303; поточна ред. – ред. від 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. *ВВР*. 1993. № 35. Ст. 358 поточна ред. – ред. від 24.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

Про Службу безпеки України : Закн України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. *ВВР*. 1992. № 27. Ст.382; поточна ред. – ред. від 24.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

Стратегія національної безпеки України: затв. Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

Підручники та навчальні посібники, довідкові видання:

Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. Вибр. наук. праці. Київ: НІСД, 2016. 528 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-01/Vlasuk-fin-99d56.pdf>

Глобальна та національна безпека: підручник / В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк та ін.; за заг. ред. Г. П. Ситника, Ю. В. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2016. 784 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_330_42449633.pdf

Глобальна та національна безпека: словник-довідник/ уклад.: Г. П. Ситник, О. І. Пошедін, М. М. Шевченко, С. П. Завгородня, М. Г. Орел ; за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ: НАДУ, 2016. 139 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1vKIlnekLv--BWrnnavv9hOpvWo30XrCS/view>

Грицюк Ю. І. Основи національної безпеки України: навч. посіб. Львів: Видво ЛДУ БЖД, 2013. 408 с.

Державна політика: підручник / ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. Київ: НАДУ, 2014. 652 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/9fa81bc0-991f-47e7-817d-a853b8627f97.pdf

Ліпкан В.А. Національна безпека України: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: КНТ, 2009. 576 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-154.html>

Пам"ятка військовослужбовця управління державної охорони України: до 25 річчя Упр. держ. охорони України / [Гарбузенко В.О. та ін.]; за заг. ред. Дахновського В.А.; Упр. держ. охорони України, Ін-т упр. держ. охорони України Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Київ: Інститут УДО України, 2017. 70 с.

Почепцов Г. Г., Чукут С. А. Інформаційна політика: навч. посіб. 2-ге вид. стер. Київ, 2008. 663 с. URL: <https://pidruchniki.com/politologiya/Page-2>

Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. Київ: НАДУ, 2012. 544 с. URL: <https://www.google.com/url>

Управління державної охорони України у фотографіях. Київ: [б. в.], 2020. 110 с.

Циганов В. П. Політична безпека і безпечна політика: складові, ознаки, стан, тенденції. Київ: Ніка центр, 2006. 112 с.

Монографії та статті

- Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України : монографія. Київ : Талком, 2017. 57 бс.
- Антонов В. О. Об'єкти національної безпеки та їх особливості. *Держава і право. Юрид. і політ. науки*. Київ, 2013. Вип. 59. С. 65–71.
- Антонов В. О. Суспільство як об'єкт національної безпеки Української держави. *Держава і право. Юрид. і політ. науки*. Київ, 2013. Вип. 60. С. 79–84.
- Бурко Р. Еволюція або Революція. Як мають змінитися україніські спецслужби. *Український тиждень / ЕСЕМ Медіа ГмбХ ; ТОВ "Український тиждень"* ; голов. ред. Д. Крапивенко. Київ, 2021. № 33/34 (717/718), 20.08 - 02.09.2021. С. 50–52.
- Гібридна війна: сутність, виклики та загрози: зб. матер. круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.). [Електронне видання]. Київ: НА СБУ, 2021. 189 с. URL: https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_57_28744724.pdf
- Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства. Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXIend_0202.pdf
- Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія. Київ: НІСД, 2011. 286 с. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Gorbulin_Kachynsky-e2dd0.pdf
- Дерев'яно С. М. Безпековий вимір народовладдя в умовах гібридної війни. *Держава і право: зб. наук. пр. Серія. Політичні науки*. Вип. 87 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020. С. 308–318.
- Дерев'яно С. М. Обмеження політичних прав громадян в умовах воєнного стану: політико-правові підстави. *Держава і право: зб. наук. праць. Серія. Політичні науки*. Вип. 93 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. С. 26–38.
- Дзьобань О. П., Настюк В. Я., Белєвцева В. В. Проблеми захисту національних інтересів України у сфері державної безпеки в умовах геополітичних трансформацій ХХІ століття: монографія. Харків: Право, 2013. 295 с.
- Завадська О. В. Статус поняття "спецслужби" в українській та англійській лінгвокультурах: лексико-семантичний аналіз. *Studia linguistica: збірник наукових праць / КНУ ім. Тараса Шевченка*. Київ, 2012. Вип. 6, ч. 2. С. 48–54.
- Інформаційна війна і національна безпека: монографія / П. П. Ткачук, Р. В. Гула, О. І. Сивак та ін. Львів : Друкарня АСВ, 2015. 265 с.
- Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми протидії: аналітична доповідь / Т. Ісакова, С. Гнатюк, Д. Дубов та ін.; за заг. ред. А. Баровської. Київ: НІСД, 2016. 109 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/375693/mod_resource/content/1/in_form_vukluku.pdf
- Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналітична доповідь / О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода та ін. Київ: НІСД, 2015. 58 с.
- Косілова О. І. Політична безпека в системі національної безпеки України. *Правова інформатика*. 2011. №1(29). С. 72–78.
- Кравчук О. Особливості політичної безпеки України. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2011. Вип. 23. С. 85–89.
- Кравчук О. Ю. Політична безпека України як наукова і практична проблема. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 6(3). С. 82–83. 36.
- Кремень В. Г., Бінько І. Ф., Головащенко С. І. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: монографія. Київ: МАУП, 1998. 92 с.
- Крупник Л. Контрабанда правди. Як комуністичні спецслужби боролися з вивезенням українського самвидаву на захід. *Український тиждень / ЕСЕМ Медіа ГмбХ ; ТОВ "Український тиждень"* ; голов. ред. Д. Крапивенко. Київ, 2021. № 16 (700), 23.04-29.04.2021. С. 58–61.
- Невойт Н. М., Терлецький О. П. Щодо питання вдосконалення організації взаємодії

Управління державної охорони України з представниками ЗМІ. *Актуальні питання масової комунікації: наук. журнал* / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. Київ, 2013. Вип. 14. С. 128–131.

Орел М. Г. Системний аналіз чинників, які зумовлюють завдання державного управління у сфері політичної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 3. http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/42.pdf

Приходько Х.В. Політична безпека України: конституційно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С. 36–40.

Сіцинська М. В. Громадський контроль як основна складова політики національної безпеки. *Актуальні проблеми юрид. науки*. Хмельницький, 2013. Ч.3. С.96–98.

Спеціальні служби України від найдавніших часів і до сьогодення: наук. вид. : у 5 т. / НАН України, Ін-т історії України, Нац. акад. Служби безпеки України. Київ: Прометей. Т. 1 : Спецслужби України у IX - середині XVII ст. / В.А. Смолій, М.Ф. Котляр, В.С. Степанков ; редкол.: В.С. Грицак [та ін.]. 2017. 246 с. До 25-ї річниці створення СБУ.

Спеціальні служби України від найдавніших часів і до сьогодення : наук. вид. : у 5 т. / НАН України, Ін-т історії України, Нац. акад. Служби безпеки України. Київ : Прометей. Т. 2. : Українські спецслужби доби національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. / В.С. Сідак ; редкол.: В.С. Грицак [та ін.]. 2017. 471 с. До 25-ї річниці створення СБУ.

Сюндюков І. Планетарна катастрофа у фокусі уваги спецслужби. *День: щоденна українська газета*. Київ, 2019. 14–15 червня (№ 104/105). С. 20.

Сідак В.С. Національні спецслужби в період Української революції 1917-1921 рр. : (невідомі сторінки історії); Ін-тут історії України НАНУ. Академія Служби безпеки України. Київ : Альтернативи, 1998. 320 с.

Ткаченко О. Управління державної охорони України в реалізації національних інтересів // Підприємництво, господарство і право: науково-практичний, господарсько-правовий журнал / Наук.-дослід. ін-т приватного права і підприємництва НАПрН України ; ТОВ «Гарантія». Київ, 2012. № 12 (204). С. 120–123.

Штучний В. В. Принципи підготовки кадрів Управління державної охорони України. *Митна справа: науково-аналітичний журнал* / Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.» ; ТОВ «Митна газета». Львів, 2015. № 1(97). С. 65–70.

Інформаційні ресурси

Президент України: офіц. вебсайт. URL: <http://www.president.gov.ua/>

Верховна Рада України: офіц. вебсайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

Кабінет Міністрів України: офіц. вебсайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

Служба безпеки України: офіц. вебсайт. URL: <https://ssu.gov.ua/>

Міністерство оборони України: офіц. вебсайт. URL: <http://www.mil.gov.ua/>

Викладач

Дерев'яно С. М.